

Spis treści

Wprowadzenie	13
--------------------	----

1 Gospodarka i handel międzynarodowy w starożytności	17
1.1. Ogólne warunki gospodarowania i początki handlu międzynarodowego	17
1.2. Wytwórczość i handel krajów Afryki Północno-Wschodniej, Azji Przedniej oraz doliny i delty Tygrysu i Eufratu	18
1.3. Daleki Wschód. Rola Indii i Chin w rozwoju gospodarczym i handlu	22
1.4. Grecja i Rzym jako ośrodki handlu międzynarodowego basenu Morza Śródziemnego	23
1.5. Pierwsze ślady działalności gospodarczej i handlu międzynarodowego na ziemiach polskich	26
1.6. Ogólna ocena rozwoju gospodarczego i handlu międzynarodowego w starożytności	28
1.7. Początki doktryny ekonomicznej w starożytności	30

2 Handel międzynarodowy w średniowieczu 33

- 2.1. Upadek Zachodniego Cesarstwa Rzymskiego oraz przesunięcie centrum życia gospodarczego i handlu do Bizancjum 33
- 2.2. Rola Bizancjum po upadku Cesarstwa Zachodniego 35
- 2.3. Ekspansja militarna, gospodarcza i handlowa Arabów 36
- 2.4. Wyprawy krzyżowe oraz ich wpływ na handel międzynarodowy i gospodarkę średniowiecza 39
- 2.5. Handel na morzach Północnym i Bałtyckim. Hanza 43
- 2.6. Rozkład feudalizmu i jego główne przyczyny 44
- 2.7. Doktryna ekonomiczna średniowiecza 45

3 Handel międzynarodowy we wczesnych stadiach kapitalistycznego systemu wytwarzania 49

- 3.1. Wpływ handlu międzynarodowego na rozkład feudalizmu i wykształcanie się kapitalistycznego systemu wytwarzania 49
- 3.2. Wpływ odkryć geograficznych na handel międzynarodowy 51
- 3.3. Rozwój handlu zagranicznego Polski we wczesnych stadiach kapitalistycznego systemu wytwarzania 52
- 3.4. Merkantyлизм jako doktryna ekonomiczna i system polityki handlowej wczesnego kapitalizmu 55

4 Rewolucja przemysłowa przełomu XVIII i XIX w. a międzynarodowy podział pracy i handel międzynarodowy 61

- 4.1. Rola Anglii w rewolucji przemysłowej, kształtowaniu międzynarodowego podziału pracy i rynku światowego w XIX w. 61

4.2. Ekspansja handlowa Anglii na rynkach świata a doktryna wolnego handlu A. Smitha i D. Ricardo	64
4.3. Industrializacja Europy kontynentalnej i Ameryki Północnej a doktryna i polityka „protekcjonizmu wychowawczego”	70
4.4. Handel zagraniczny i inne formy współpracy gospodarczej Polski z zagranicą w XVIII i XIX w.	75
4.5. Eksport kapitału a międzynarodowy podział pracy i rozwój handlu międzynarodowego	78

5 Międzynarodowy system waluty złotej i jego rola w międzynarodowym obrocie towarowym i kapitałowym	83
5.1. Proces kształtowania się systemu waluty złotej	83
5.2. Zasady systemu waluty złotej	85
5.3. System waluty złotej a mechanizm płatności dewizowych	86
5.4. Kurs walutowy i kurs dewiz w systemie waluty złotej	89
5.5. Bilans płatniczy i mechanizm jego wyrównywania w systemie waluty złotej	90

6 Zmiany ekonomiczne, instytucjonalne i technologiczne XIX w. i ich wpływ na handel międzynarodowy	95
6.1. Rozwój przemysłowy oraz zmiany instytucjonalne w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej	95
6.2. Nierównomierny rozwój gospodarki kapitalistycznej i okresowe, cykliczne załamania koniunktury gospodarczej w skali światowej	97
6.3. Kontrowersje w teorii ekonomicznej wokół kryzysów XIX w.	102
6.4. Postęp techniczny i zmiana układu sił między najważniejszymi krajami kapitalistycznymi w ostatnim trzyletniu XIX w.	106

6.5. Krajowe i międzynarodowe zrzeszenia przedsiębiorstw o monopolistycznym charakterze i ich wpływ na handel międzynarodowy	108
6.6. Nowa fala i nowy charakter protekcjonizmu	113

7

Ekonomiczne konsekwencje I wojny światowej dla systemu walutowego i międzynarodowej wymiany gospodarczej	117
--	-----

7.1. Zmiany strukturalne i układu sił w produkcji przemysłowej świata oraz w eksporcie towarów przemysłowych po I wojnie światowej	117
7.2. Załamanie międzynarodowej równowagi płatniczej i zmiana systemów walutowych	126
7.3. Wzrost kartelizacji międzynarodowej i jej wpływ na warunki, ceny i kierunki handlu międzynarodowego	130
7.4. Gospodarka i handel zagraniczny Polski po uzyskaniu niepodległości do wybuchu II wojny światowej	134

8

Wielki kryzys ekonomiczny lat trzydziestych i jego konsekwencje	139
---	-----

8.1. Czynniki załamania koniunktury w USA w 1929 r.	139
8.2. Przeniesienie się kryzysu z USA do Europy Zachodniej	141
8.3. Wpływ kryzysu na kraje surowcowo-rolnicze	142
8.4. Kryzys lat trzydziestych a Polska	144
8.5. Załamanie wymiany wielostronnej i systemu waluty złotej	145
8.6. Nowa doktryna ekonomiczna kapitalizmu Johna M. Keynesa	150

9

Handel międzynarodowy i międzynarodowa polityka handlowa po II wojnie światowej	157
---	-----

9.1. Globalne konsekwencje polityczne i ekonomiczne II wojny światowej	157
--	-----

9.2. Zmiany strukturalne i zmiany układu sił w krajach rozwiniętego kapitalizmu	159
9.3. Kryzys bilansów płatniczych i luka dolarowa	161
9.4. Rozpad systemu kolonialnego	165
9.5. Polityka rozwiniętych krajów kapitalistycznych liberalizacji handlu międzynarodowego i obrotu kapitałowego	166

10

Polityka regionalnej integracji krajów rozwiniętych	181
---	-----

10.1. Ekonomiczne i polityczne przesłanki integracji regionalnej Europy Zachodniej	181
10.2. Pierwsze próby integracji gospodarczej w ramach planu Marshalla	185
10.3. Europejska Wspólnota Węgla i Stali	186
10.4. Europejska Wspólnota Gospodarcza	187
10.5. Europejska Strefa Wolnego Handlu	191
10.6. Rozwój integracji zachodnioeuropejskiej w kierunku unii gospodarczej i walutowej	194
10.7. Problemy integracji zachodnioeuropejskiej na przełomie XX i XXI w. w świetle doświadczeń 50 lat jej rozwoju	195

11

Wzrost i załamania koniunktury gospodarczej po II wojnie światowej i jej wpływ na handel międzynarodowy i politykę ekonomiczną	199
--	-----

11.1. Załamania koniunktury w pierwszym piętnastolecu po II wojnie światowej	199
11.2. Wzrost gospodarczy i recesje wzrostu w rozwiniętych krajach kapitalistycznych w dekadzie 1960–1970	202
11.3. Zmiany warunków gospodarowania i pojawiające się recesje połączone z inflacją w dekadzie 1970–1980	206
11.4. Zaostrzenie i globalizacja recesji w latach dziewięćdziesiątych	220

12

Problemy rozwoju, współpracy i handlu krajów rozwijających się

235

- 12.1. Dysproporcje w rozwoju między krajami wysoko i słabo rozwiniętymi i sposoby ich przewyższania 235
- 12.2. Próby przedsięwzięć integracyjnych krajów rozwijających się 240
- 12.3. Bariery wzrostu gospodarczego krajów rozwijających się a handel zagraniczny 245
- 12.4. Rola kredytów, kapitału i zadłużenia zagranicznego w rozwoju gospodarczym krajów rozwijających się 247
- 12.5. Problemy rozwoju i wymiany zagranicznej krajów rozwijających się na przełomie XX i XXI w. 251

13

Stosunki gospodarcze Europy Środkowej i Wschodniej z Zachodem w czasie dominacji ZSRR oraz w okresie transformacji po 1989 r.

253

- 13.1. Industrializacja i handel międzynarodowy krajów Europy Środkowej i Wschodniej w warunkach dominacji ZSRR 253
- 13.2. Konsekwencje forsowania industrializacji przy ekstensywnym typie rozwoju. Pierwsze próby reform gospodarczych 257
- 13.3. Nowe próby intensyfikacji współpracy gospodarczej krajów RWPG w latach 1967–1980 i ich załamanie 261
- 13.4. Sprzeczności rozwoju społeczno-gospodarczego krajów RWPG 265
- 13.5. Stosunki ekonomiczne Wschód–Zachód a rozwój gospodarczy krajów Europy Środkowej i Wschodniej 268
- 13.6. Odprężenia i ponowne napięcia w handlu Wschód–Zachód w latach siedemdziesiątych 269
- 13.7. Stosunki ekonomiczne Wschód–Zachód a reformy systemu gospodarczego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej 273

13.8. Handel międzynarodowy i wzrost gospodarczy Europy Środkowej i Wschodniej po rozpadzie bloku radzieckiego	277
--	-----

14	Stosunki gospodarcze Polski z zagranicą od zakończenia II wojny światowej do 1989 r.	283
14.1.	Okres po II wojnie światowej – czynniki determinujące rozwój handlu zagranicznego Polski	283
14.2.	System instytucjonalny handlu zagranicznego i instrumenty polityki handlowej w okresie nakazowo-rozdzielczego systemu zarządzania gospodarką narodową	285
14.3.	Etapy rozwoju handlu zagranicznego i zmiany miejsca Polski w międzynarodowym podziale pracy	289
14.4.	Dynamika i tendencje rozwojowe w poszczególnych etapach	291
14.5.	Znaczenie i tendencje rozwojowe innych form współpracy gospodarczej z zagranicą	302

15	Stosunki gospodarcze Polski z zagranicą w okresie transformacji	303
15.1.	Czynniki determinujące rozwój współpracy zagranicznej Polski w okresie transformacji	303
15.2.	Miejsce Polski w międzynarodowym podziale pracy	315
15.3.	Tendencje rozwojowe handlu zagranicznego	316
15.4.	Rozwój innych form współpracy gospodarczej z zagranicą	325

16	Gospodarka światowa i handel międzynarodowy na przełomie XX i XXI w.	335
-----------	--	------------

Bibliografia	343
--------------------	-----